

СНЕЖАНА НИКОЛИЋ
ДАНИЈЕЛА ИЛИЋ-СТОШОВИЋ
СНЕЖАНА ИЛИЋ

**РАЗВОЈНА ПРОЦЕНА
И ТРЕТМАН ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА
(Практикум)**

Београд, 2011.

Проф. др Снежана Николић
Проф. др Данијела Илић-Стошовић
Мр Снежана Илић

РАЗВОЈНА ПРОЦЕНА И ТРЕТМАН ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА
(Практикум)

Издавач
Универзитет у Београду,
Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Високог Стевана 2, 11000 Београд

За издавача
Проф. др Јасмина Ковачевић, декан

Рецензенти
др Гордана Одовић, ванредни професор
Универзитета у Београду, Факултета за специјалну едукацију и
рехабилитацију
др Миодраг Стошљевић, ванредни професор
Универзитета у Београду, Факултета за специјалну едукацију и
рехабилитацију

Дизајн корица
мр Борис Петровић

Прелом текста
Биљана Красић

Штампа: „БИГ“

Тираж: 300

ISBN 978-86-6203-024-5

© Прештампавање, умножавање и копирање није дозвољено

*Одлуком Наставно-научног већа Универзитета у Београду,
Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију,
бр. 3/126 од 1. 12. 2011. године, усвојене су рецензије практикума
проф. др Снежане Николић, проф. др Данијеле Илић Стошовић и мр Снежане Илић
„Развојна процена и третман деце предшколског узраста (Практикум)“.*

Садржај

ПРЕДГОВОР	<u>9</u>
I ПРОЦЕНА МОТОРИЧКИХ СПОСОБНОСТИ	<u>11</u>
1.1. ПРОЦЕНА ФИНИХ МОТОРИЧКИХ СПОСОБНОСТИ	<u>13</u>
1.1.1. Процена елементарних покрета горњих екстремитета	<u>14</u>
1.1.2. Процена визуомоторне контроле	<u>15</u>
1.1.3. Процена манипулативне способности	<u>16</u>
<i>Процена способности хватања и испуштања предмета</i>	<u>17</u>
<i>Зрелост хвата</i>	<u>17</u>
<i>Способност бимануелних активности</i>	<u>18</u>
<i>Манипулативна спретност</i>	<u>18</u>
1.1.4. Процена диференцираности моторике прстију	<u>22</u>
1.1.5. Тест за процену спретности (развојних способности) горњих екстремитета	<u>25</u>
1.1.6. Развој сензомоторних способности у предшколском узрасту	<u>40</u>
1.2. ПРОЦЕНА ГРУБИХ МОТОРИЧКИХ СПОСОБНОСТИ	<u>41</u>
1.2.1. Процена елементарних покрета доњих екстремитета	<u>42</u>
1.2.2. Развој способности пузања, седења, стајања, ходања, трчања...	<u>43</u>
1.2.3. Процена квалитета хода	<u>44</u>
1.2.4. Процена могућности одржавања равнотеже тела	<u>46</u>
1.2.5. Процена контроле моторике тела	<u>49</u>
1.2.6. Процена статомоторних способности	<u>51</u>
1.2.7. Развој статомоторних способности у предшколском узрасту	<u>51</u>
1.3. ПРОЦЕНА ЛАТЕРАЛИЗОВАНОСТИ	<u>53</u>
1.3.1. Процена доминантне латерализованости горњих екстремитета	<u>54</u>
<i>Процена употребне доминантне латерализованости горњих екстремитета</i>	<u>55</u>
<i>Процена спонтане доминантне латерализованости горњих екстремитета</i>	<u>56</u>
1.3.2. Процена доминантне латерализованости вида	<u>57</u>
1.3.4. Процена доминантне латерализованости слуха	<u>58</u>

1.3.5. Процена доминантне латерализованости доњих екстремитета	<u>58</u>
1.4. ПРОЦЕНА КООРДИНАЦИЈЕ ПОКРЕТА	<u>60</u>
1.4.1. Процена координације покрета горњих екстремитета	<u>61</u>
1.4.2. Процена координације покрета горњих и доњих екстремитета	<u>62</u>
1.4.3. Процена координације покрета горњих и доњих екстремитета по ритму	<u>62</u>
1.5. ПРОЦЕНА ПРАКСИЧКЕ ОРГАНИЗОВАНОСТИ	<u>64</u>
1.5.1. Процена мелокинетичке праксије	<u>64</u>
1.5.2. Процена праксије мимичне мускулатуре (мускулатуре лица)	<u>65</u>
1.5.3. Процена идеомоторне праксије	<u>66</u>
1.5.4. Процена идеаторне праксије	<u>67</u>
1.5.5. Процена конструктивне праксије	<u>67</u>
1.6. ПРОЦЕНА ГРАФОМОТОРНИХ СПОСОБНОСТИ	<u>71</u>
1.6.1. Предикциони тест за дисграфију	<u>71</u>
1.6.2. McCarthy скала дечијих способности	<u>73</u>
1.6.3. Acadia test, IV субтест	<u>74</u>
II ПРОЦЕНА КОГНИТИВНИХ СПОСОБНОСТИ	<u>83</u>
2.1. ПРОЦЕНА ДОЖИВЉАЈА ТЕЛЕСНЕ ЦЕЛОВИТОСТИ	<u>85</u>
2.1.1. Процена познавања делова тела	<u>85</u>
2.1.2. Процена практогнозије	<u>86</u>
2.1.3. Процена познавања латерализованости на себи	<u>89</u>
2.2. ПРОЦЕНА ПЕРЦЕПЦИЈЕ	<u>91</u>
<i>Увод у чула, перцепцију и психофизику</i>	<u>91</u>
<i>Појам дражи, осећаја и опажаја</i>	<u>91</u>
2.2.1. Процена визуелне перцепције	<u>94</u>
<i>Развој способности дискриминације боја, облика и величина</i>	<u>97</u>
<i>Процена визуелне дискриминације боја, облика и величина</i>	<u>98</u>
<i>Процена способности визуелне компарације</i>	<u>100</u>
<i>Процена способности визуелне концептуализације</i>	<u>100</u>
2.2.2. Процена аудитивне перцепције	<u>101</u>
2.2.3. Процена тактилне перцепције	<u>104</u>
2.2.4. Процена олфакторне перцепције	<u>106</u>
2.2.5. Процена густативне перцепције	<u>107</u>

2.2.6.	Процена кинестетске перцепције	<u>108</u>
	<i>Процена опажања у дубоком сензибилитету</i>	<u>110</u>
	<i>Процена доживљаја шеме тела</i>	<u>111</u>
2.3.	ПРОЦЕНА ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	<u>112</u>
2.3.1.	Процена оријентације у времену	<u>112</u>
2.3.2.	Процена оријентације у простору	<u>113</u>
2.4.	ПРОЦЕНА СПОСОБНОСТИ ПАЖЊЕ	<u>115</u>
2.4.1.	Процена будности пажње, селективности и фокусирања	<u>118</u>
2.5.	ПРОЦЕНА СПОСОБНОСТИ ПАМЋЕЊА	<u>121</u>
2.5.1.	Процена визуелне меморије	<u>122</u>
2.5.2.	Процена аудитивне меморије	<u>123</u>
2.6.	ПРОЦЕНА СПОСОБНОСТИ МИШЉЕЊА	<u>126</u>
2.6.1.	Процена способности класификације	<u>129</u>
2.6.2.	Процена способности серијације	<u>130</u>
2.6.3.	Процена способности конзервације	<u>130</u>

III

ТРЕТМАН СМЕТЊИ И ПОРЕМЕЋАЈА МОТОРИЧКОГ ФУНКЦИОНИСАЊА: ПРИКАЗ РАЗВОЈНИХ ПРОГРАМА

3.1.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ КООРДИНАЦИЈЕ	<u>137</u>
3.1.1.	Програм за развој опште моторичке спретности	<u>139</u>
	<i>Програм за уједначавање тонуса и осамостаљивање покрета</i>	<u>139</u>
	<i>Програм за развој вештине кретања</i>	<u>140</u>
	<i>Програм за развој вештине поскакивања и скакања</i>	<u>141</u>
	<i>Програм за развој вештине бацања и хватања</i>	<u>142</u>
	<i>Програм за развој вештине трчања</i>	<u>143</u>
3.1.2.	Програм за развој равнотеже	<u>143</u>
3.1.3.	Програм за развој визуомоторне координације	<u>147</u>
3.1.4.	Програм за развој манипулативне способности	<u>149</u>
3.1.5.	Програм за развој графомоторних способности	<u>152</u>

IV	ТРЕТМАН СМЕТЊИ И ПОРЕМЕЋАЈА У КОГНИТИВНОМ ФУНКЦИОНИСАЊУ: ПРИКАЗ РАЗВОЈНИХ ПРОГРАМА	<u>163</u>
4.1.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ ПЕРЦЕПТИВНИХ СПОСОБНОСТИ	<u>165</u>
4.1.1.	Програм за развој визуелне перцепције	<u>165</u>
	<i>Покрети очију и фокусирање</i>	<u>168</u>
	<i>Програм за развој визуелне дискриминације боја, облика и величина</i>	<u>169</u>
	<i>Програм за развој визуелне компарације</i>	<u>173</u>
	<i>Програм за развој визуелне концептуализације</i>	<u>174</u>
4.1.2.	Програм за развој аудитивне перцепције	<u>175</u>
4.1.3.	Програм за развој тактилне перцепције	<u>178</u>
	<i>Стимулација тела и делова тела различитим средствима</i>	<u>179</u>
	<i>Дискриминација тактичних надражаја</i>	<u>180</u>
4.1.4.	Програм за развој олфакторне перцепције	<u>182</u>
4.1.5.	Програм за развој густативне перцепције	<u>184</u>
4.1.6.	Програм за развој кинестетичке перцепције	<u>186</u>
	<i>Диференцијација шеме тела у гестуалном простору</i>	<u>187</u>
	<i>Диференцијација мимичне мускулатуре</i>	<u>187</u>
	<i>Соматска стимулација (стимулација тела и његових делова)</i>	<u>188</u>
	• <i>Пасивно покретање детета</i>	<u>189</u>
	• <i>Масажа</i>	<u>189</u>
	• <i>Дисање</i>	<u>190</u>
	• <i>Релаксација</i>	<u>191</u>
	<i>Вежбе опажања у дубоком сензибилитету</i>	<u>192</u>
	<i>Вежбе за изградњу и обнову телесне шеме</i>	<u>192</u>
4.2.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ ДОЖИВЉАЈА ТЕЛЕСНЕ ЦЕЛОВИТОСТИ	<u>194</u>
4.2.1.	Вежбе за упознавање сопственог тела и његових делова тела	<u>194</u>
4.2.2.	Вежбе латералности	<u>195</u>
4.2.3.	Остале активности за развој доживљаја телесне целовитости	<u>196</u>
4.3.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ У ПРОСТОРУ	<u>197</u>
4.4.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ У ВРЕМЕНУ	<u>199</u>
4.5.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ ПАЖЊЕ	<u>201</u>

4.6.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ ПАМЋЕЊА	<u>204</u>
	4.6.1. Програм за развој визуелне меморије	<u>206</u>
	4.6.2. Програм за развој аудитивне меморије	<u>207</u>
4.7.	ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ МИШЉЕЊА	<u>208</u>
	4.7.1. Активности за развој класификације	<u>210</u>
	4.7.2. Активности за развој серијације	<u>211</u>
	4.7.3 Активности за развој конзервације одређених физичких квантитета	<u>212</u>
	<i>Мини маркет</i>	<u>212</u>
	<i>Покриј кућу</i>	<u>213</u>
	<i>Девојчице и кишобрани</i>	<u>213</u>
	<i>Игра са дугмадима</i>	<u>213</u>
	4.7.3. Активности за развој конзервације дужине	<u>214</u>
	ЛИТЕРАТУРА	<u>215</u>

ПРЕДГОВОР

Текст, који је пред читаоцима, намењен је, пре свега, студентима Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Смера за Соматопедију, али и студентима осталих високих школа и факултета, који припремају стручњаке за сарадничка, као и васпитачка занимања, а који ће се, током свог рада, сусретати са децом са сметњама у развоју. Он је, такође, намењен и свим стручњацима, који се већ баве васпитним радом, као и радом у развојним саветовалиштима, а желе да своје знање иновирају и обогате знањима из области развојне процене и третмана деце са сметњама у развоју.

Практикум је осмишљен тако да одговори на захтеве програма предмета „Развојна процена и третман деце са моторичким поремећајима предшколског узраста“, али и да систематизује досадашња знања и понуди нова решења у процесу процене и третмана деце са сметњама у развоју.

Текст је конципиран тако да, читаоца, најпре, упозна са теоријским основама, не само метода и техника развојне процене, већ и важности правременог и адекватног развоја одређене способности за укупан развој детета. Активности, које се предузимају у циљу третмана, замишљене су тако да задовоље дечију природну потребу за игром, а да истовремено, испоштују све захтеве организованог, циљаног и вођеног третмана.

Како се знања из области развојне процене и третмана стално иновирају, а у области третмана великим делом зависе и од креативности дефектолога, понуђени тестови и активности у циљу третмана, не треба да буду схваћени као коначни.

Настојале смо да, избором и тумачењем тестова, као и структурисањем активности третмана, на савремен и широј читалачкој публици, пријемчив начин, имплементирамо богату традицију развојне процене и третмана, у специјалној едукацији и рехабилитацији, у савремени приступ рада у овој области.

Аутори